הלימוד השבועי בספר הקדוש תומר דבורה

כפי שנמסר בקצרה מדי שבוע על ידי
מורנו הגאון רבי **מאיר סנדר** שליט"א
מו"צ בעיה"ק ירושלים תובב"א, מח"ס 'דברי מאיר' ועוד

ניתן להאזין לשיעור זה ולשיעורים נוספים של מורנו שליט"א דרך 'קול הלשון' ובמס' ישיר: 073-3718679
divreymeir@gmail.com :לתגובות ושאלות שליט"א ובכל שבוע

תומר דבורה פרק ג' ~ "החכמה" (ה') – "לרחם על כל הנבראים" ~ נמסר ביום ב' ב' סיון תשפ"ו גיליון מס' 32

הקדמה:

אנחנו עוסקים כבר תקופה ארוכה בספה"ק "תומר דבורה" שחיבר המקובל האלוקי ר' משה קורדוברו זיע"א שכולו עוסק בהליכה שלנו בדרכי ה' יתברך, ובפרק הראשון עסקנו בעניין זה לפי סדר י"ג מידות, ובפרק ב' עסקנו בעניין זה לפי סדר ל"ג מידות, ובפרק ב' עסקנו בעניין זה לפי סדר ל"ג מידות, ובפרק ג' שהיום נסיים אותו בעז"ה יתברך עסקנו בעניין זה לפי עניין: "החכמה", והיום נעסוק בעניין "החכמה" – "לרחם על כל הנבראים".

ועניין זה הוא פלא גדול! שהרי אם ישאלו איש מאנשי העולם: "אמור לי אדוני! האם החכמה קשורה לרגש"? והוא ישיב מיד: "מה פתאום! החכמה היא בשכל והרגש הוא בלב ומי שלומד חכמה באוניברסיטה ידע וישיג החכמה אף בהיותו אדם רע מזג"! וכאן יש חידוש בדברי רבינו זיע"א שאין חכמה התורה כשאר החכמות! אלא כמה שאדם יוצר עוסק בעניינים אלו שעסקנו בהם בשבועות האחרונים שהם קשורים ל"בין אדם לחברו" כך הוא יזכה לחכמה העליונה – היא חכמה התורה!

אנחנו נמצאים כעת בימים האחרונים של ספירת העומר שהם ההכנה לקבלת התורה, וזה קשור מאוד לעניין שנעסוק בו היום בכמה בחינות, הראשונה: כבר הבאתי פעם מה שכתב בספה"ק "נועם אלימלך" להה"ק ר' אלימלך מליעז'נסק זיע"א על הפסוק (אמור): "וספרתם לכם ממחרת השבת וכו' = "וספרתם" מלשון ספיר ויהלום! והיינו שיש לאדם להאיר את עצמו בימים אלו של ספירת העומר ולהתכונן לקבלת התורה הקדושה, ואיך מאירים את הנשמה? אחד הדרכים הם ע"י עבודת ה"בין אדם לחברו" בימים אלו! שע"י משיגים החכמה העליונה וכנ"ל, וכך מאירים אנחנו את עצמנו כאבן טובה, לקראת קבלת התורה!

השני עפ"י מה שאמרו חז"ל (יבמות ס"ב) שהטעם שנפטרו תלמידי ר' עקיבא בימים אלו שבין פסח לעצרת, הוא משום שלא נהגו כבוד זה בזה, וא"כ יש לנו לתקן דבר זה בימים אלו שקודם קבלת התורה ולכבד זה את זה, וע"י כך נזכה לחכמת התורה, **וכמו שנראה בדברי רבינו זיע"א היום בעז"ה.**

וכאן יש לציין דבר נפלא: אנחנו סיימנו בשבת הקודמת שהיא השבת שלפני חג השבועות את פרקי אבות פרק ו' עפ"י הסדר שנהגו לומר שמכוון לסיימו לפני חג השבועות, ולמדנו שם שהתורה נקנית במ"ח קנייני – והיה אומר מרן הגרמ"י לפקוביץ זצוק"ל שלכאורה זה פלא: הרי רבים מן הקנייני המובאים שם אינם קשורים כלל לתורה? וכגון: "אוהב את הבריות" – "נושא בעול עם חברו", ועוד המה רבים? **וביאר: רואים מכאן יסוד עצום:** אין התורה כשאר חכמות! ואת התורה משיגים ע"י מידות טובות! **והן הן דברי רבינו זיע"א שנלמד היום בעז"ה.**

בשבוע שעבר היה היארצייט של הרה"ק ר' שלמה מזוויהיל זיע"א (נפטר ביום כ"ו אייר תש"ה – לפני 81 שנה), שהיה ידוע ברחמנותו הגדולה על כל נברא, וידוע שהיה נותן חלב לחתולים שהיה רואה בחצרו! וכך השיג מעלות החכמה והקדושה! ומרום דרגותיו שהיה ראשו מגיע השמימה נדבק במידות ריבונו וריחם על הנבראים כולם! וכמו שאמר הכתוב (תהילים): "טוב ה' לכל ורחמיו על כל מעשיו".

יש לציין מה שביאר הרה"ק ר' אלימלך מליעז'נסק זיע"א ("ליקוטי שושנה") את הפסוק הנ"ל: "טוב ה' לכל" – ה' הוא טוב לכולם ומשפיע מטובו גם על הרשעים, ועל מי שאין לו זכות! ואף שפעמים יש להביא עליהם יסורים הרי שהוא מביא להם גם את הייסורים ברחמים! וזהו: "ורחמיו על כל מעשיו" – היינו גם כשצריך לייסרם הוא מרחם! וכן יש לנו ללכת בדרכו! והבן.

עוד ידוע ממרן הגה"צ ר' אליהו לופייאן זיע"א שהיה קדוש וטהור והיה משגיח של ישיבת "כפר חסידים" ומרום דרגותיו וקדושתו הלך בדרכי קונו והיה מרחם על הבריות, וידועה התמונה שלו מאכיל את החתול הרעב בכפר חסידים ומשקהו חלב, וכך הוא הלך בדרכי האל לרחם על כל הברואים! ודרגותיו אין לתאר, וידוע שכשהוא היה עוד בקלם בצעירותו בהיותו אברך צעיר הוא נסע פעם אל הרה"ק בעל "שפת אמת" מגור זיע"א [שזכיתי להיות בשבוע שעבר בבר מצווה אצל נינו כ"ק מרן האדמו"ר מגור שליט"א שעשה לנכדו שיחי' במעמד אלפים כאן בירושלים] וביקש את ברכתו והשפ"א אמר לו: "אברך שזכה לגילוי **אליהו הנביא** ז"ל צריך ברכה ממני"? (ואכמ"ל להאריך במעשה שהוא זכה לכך, וכבר הארכתי בו כמה פעמים) ואמר לו ר' אליהו בחכמתו: "רבי כזה שיודע את זה דווקא ממנו אני חפץ בברכה"!.., ועכ"פ חזינן רום דרגתו וקדושתו של יהודי מרומם זה, ועכ"פ הוא ידע את הכלל הזה לרדת מרום דרגתו ולחשוב אפילו על חתול פשוט ורעבונו! וכך יש לנו לרחם על כל הבריות!

יש לציין כאן לדבר מעניין שראיתי בשבוע שעבר כשהתפללתי מעריב יום אחד בשטיבלאך הידוע ברח' יפו – "זהרי חמה", וכמנהג העולם תולים על העמוד כל מיני תזכורות, וצד את עיני השלטים וכה היה כתוב בהם: באחד – "מוריד הטל", בשני – "ותן ברכה", ובשלישי: "אהבת חינם"! וחשבתי לעצמי: כמה נפלא עשה מי שעשה את זה, שהרי זה לא פחות חשוב מלהזכיר לאנשים את ההזכרות של התפילה וחשוב גם להזכיר להם דבר זה של: "אהבת חינם" (שנוהג כל השנה!.., והבן), שזה כלול גם בכלל מה שנלמד היום בעז"ה: "לרחם על הנבראים", שע"י שאוהב אותם ממילא מרחם עליהם!

כעת נקרא לשונו של רבינו זיע"א:

לְרַחֵם עַל כָּל הַנִּבְרָאִים

עוֹד צָרִיךְ לִהְיוֹת רַחֲמָיו פְּרוּשִׂים עַל כָּל הַנִּבְרָאִים, לֹא יִבְזֶה וְלֹא יְאַבֵּדֶם. שֶׁהֲרֵי הַחָכְמָה הָעֶלְיוֹנָה הִיא פְּרוּשָׂה עַל כָּל הַנִּבְרָאִים דּוֹמֵם וְצוֹמֵחַ וְחַי וּמְדַבֵּר. וּמִטַּעַם זֶה הֶזְהִירָנוּ מִבִּזּוּי אוֹכָלִים. וְעַל דָּבָר זֶה רָאוּי, שֶׁכְּמוֹ שֶׁהַחָכְמָה הָעֶלְיוֹנָה אֵינָהּ מְבַזָּה שׁוּם נִמְצָא וְהַכֹּל נַעֲשָׂה מִשָּׁם כִּדְכְתִיב "כֻּלָּם בְּחָכְמָה עָשִׂיתָ", כֵּן יִהְיֶה רַחֲמֵי הָאָדָם עַל כָּל מַעֲשָׂיו יִתְבָּרֵךְ. וּמִטַּעַם זֶה הָיָה עֹנֶשׁ רַבֵּינוּ הַקָּדוֹשׁ עַל יְדֵי שֶׁלֹּא חָס עַל בֶּן הַבָּקָר שֶׁהָיָה מִתְחַבֵּא אֲצָלוֹ וְאָמַר לוֹ "זִיל לְכָךְ נוֹצַרְתָּ" (בָּבָא מְצִיעָא פה.) בְּאוֹ לוֹ יִסּוּרִין, שֶׁהֵם מִצַּד הַדִּין שֶׁהָרֵי הָרַחֲמִים מְגִנִּים עַל הַדִּין, וְכֵאֲשֶׁר רָחַם עַל הַחֲלָדָה וְאָמַר "רַחֲמָיו עַל כָּל מַעֲשָׂיו", כְּתִיב, נָצוֹל מִן הַדִּין מִפְּנֵי שֶׁפָּרַשׂ אוֹר הַחָכְמָה עָלָיו וְנִסְתַּלְּקוּ הַיִּסּוּרִים. וְעַל דֶּרֶךְ זֶה לֹא יְבַזֶּה בְּשׁוּם נִמְצָא מִן הַנִּמְצָאִים שֶׁכֻּלָּם בְּחָכְמָה וְלֹא יַעֲקֹר הַצּוֹמֵחַ אֶלָּא לְצֹרֶךְ, וְלֹא יָמִית הַבַּעַל חַי אֶלָּא לְצוֹרֶךְ, וְיִבְרֹר לָהֶם מִיתָה יָפָה בְּסַכִּין בְּדוּקָה לְרַחֵם כָּל מַה שֶּׁאֶפְשָׁר.

זֶה הַכְּלָל: הַחֶמְלָה עַל כָּל הַנִּמְצָאִים שֶׁלֹּא לְחַבְּלָם תְּלוּיָה בְּחָכְמָה, זוֹלְתִי לְהַעֲלוֹתָם מִמַּעֲלָה אֶל מַעֲלָה, מִצּוֹמֵחַ לְחַי, מֵחַי לְמְדַבֵּר שֶׁאָז מֻתָּר לַעֲקֹר הַצּוֹמֵחַ וְלִהְמִית הַחַי - לְחוּב עַל מְנָת לְזַכּוֹת:

ונבאר בעז"ה:

רבינו זיע"א אומר כאן שיש לרחם על כל הנראים כולם, וכמו שהקב"ה מרחם על כולם כן יש לנו לרחם על כולם, **וכמו שאמר הכתוב (תהילים ק"ד):** "מה רבו מעשיך ה' כלם בחכמה עשית", וא"כ יש לנו לרחם עליהם הרבה, (וגם יש רמז בפסוק הזה להשגת מידת "החכמה", וכמו שאמרנו כבר כמה פעמים, ואכמ"ל), **ומביא כאן רבינו זיע"א את המעשה שהיה עם רבינו הקדוש זיע"א שמובא בגמרא בבא מציעא (פ"ה.)** שפעם הוא הלך ברחוב והגיע עגל אחד שהיה עומד לשחיטה והתחבא מתחת כנפי בגדו, ואמר לו רבי: "זיל לכך נוצרת", וע"י כך התגברה עליו מידת הדין, כי מי שמרחם על הבריות מרחמים עליו (**עי' שבת קנ"א:**) ואם לא מתגברים עליו הדינים ר"ל, וע"י מעשה רחמים שריחם על החולדה שאמתו רצתה להשליך סרו מעליו הייסורים, **וכמו שכותב כאן רבינו זיע"א:** "שפרש עליו אור החכמה" ע"י זה שריחם על הבריות! **(וזכורני ששאלתי את מורנו הגאון ר' שמואל הלוי רוטמן שליט"א לפני 27 שנה (בשנת תשנ"ט) על דברי הגמרא הנ"ל שהרי איתא בגמ' (שם)** שביקש על עצמו ייסורים, וא"כ איך זה מסתדר שע"י מעשה הגיעו וע"י מעשה הלכו? **וביאר לי עפ"י רבינו הרמח"ל זיע"א (וכן משמע כאן מדברי רבינו זיע"א)** שאי אפשר שיהיה על האדם ייסורים אם לא יהיה עליו דין, וממילא גם אם יבקש על עצמו ייסורים זה לא יבוא בלי שיש סיבה לזה, ולכן נכון הדבר שביקש רבי על עצמו ייסורים אך הם באו ע"י מעשה דין שעשה וסרו ממנו ע"י מעשה רחמים שעשה! והבן), ולכן אין להרוג סתם נברא, אלא בשביל לאוכלו וכדו', וכן אין לעקור נטוע אלא לאוכלו וכדו', (וכן להריח בו, והיינו לצורך ולא סתם – **וכמו שהוסיף ידידי הבה"ח ידידיה קלעג'י שיחי'**).

וכאן יש לציין דבר נפלא על מה שמביא רבינו זיע"א שמותר לשחוט בהמה או עוף בסכין בדוקה שאינה מצערת אותו, על מנת לאוכלו וכדו', **שמבואר בספרי הסוד** שע"י כך הוא מביא את אותו בעל חי לתיקונו שהרי מגולגלים בהם נשמות שמיתקנות על ידי האכילה לכבוד שבת קודש ויו"ט, וכן ע"י הברכה שמברכים על האוכל, וכן יש בהם ניצוצות קדושה שנבררים או ע"י הברכה והאכילה בקדושה וכדו', ולכן לא בלבד שאינו מצערו אלא מביא אותו לתיקונו! **(וכבר ידעת מה שאמרו חז"ל שהספר של אליהו הנביא ז"ל בהר הכרמל** רצה להישחט כדי לבוא לתיקונו, ועוד כהנה רבות, ואכמ"ל), **ומה שכתב כאן רבינו זיע"א שמעלה אותו בדרגה** היינו שהדרגות מלמטה למעלה הם: דומם, צומח, חי, מדבר, וע"י שחיטת הבהמה מעלה אותו לדרגת מדבר, שהרי היא נהיית חלק מן האדם, ולכן **אמרו חז"ל:** "עם הארץ אסור באכילת בשר", שהרי הוא בבחינת מה **שאמר הכתוב:** אדם ובהמה תושיע ה'", ו"נחשב כבהמות נדמו" ואינו מעלה את הבשר בדרגה, והבן.

ויש להזכיר כאן את המעשה שסיפרתי כבר פעם על הצדיק שהלך עם תלמידו והתלמיד תלש סתם עשב צומח בהיסח הדעת, ואמר לו הצדיק בזעזוע: "והלוא עקרת מלאך כך בהיסח הדעת! **שהרי אמרו חז"ל:** "אין לך כל עשב ועשב שאין עליו מלאך שעומד עליו ואומר לו גדל"! **וזה עוד ביאור בדברי רבינו זיע"א** שאין לעקור סתם עשב וכדו' אא"כ צריך לכך!

כללו של דבר: יש לרחם על כל הנבראים כולם!

ייתן ה' שבזכות ההליכה בדרכיו נזכה לכל הברכות והישועות! "ישועות מקיפות" לכלל ולפרט, שנזכה לקבל את התורה בשמחה! ולחג שבועות שמח! בשורות טובות, אמן!

הוספה לגיליון "תומר דבורה" הקודם ממורנו הגאון ר' שמואל הלוי רוטמן שליט"א שאמר לי ביום א' ר"ח סיון תשפ"ו: הדברים נפלאים ביותר!

ויש לי להוסיף: בעניין הפירושים של הבה"ח שימי שטרן ואריאל בריסקמן שיחי' מבחרי ישיבת "נתיבות יהושע" במעשה שמובא בגמרא בבא בתרא (י'.) שבנימין הצדיק ע"י שפרנס את האישה ובניה זכה לאריכות ימים עוד 22 שנה – יש לבאר עוד בס"ד: ידוע מה שאמרו חז"ל שהעולם נברא בכ"ב אותיות, שהם אותיות הא' – ב', והנה, **אמרו חז"ל (סנהדרין):** "לפיכך נברא אדם יחידי וכו' שכל המציל נפש אחת מישראל כאילו קיים עולם מלא", ועל זה שהציל אותם הרי שהוא קיים עולם מלא ומגיע לו כ"ב שנה נוספים כנגד עולמם שנברא בכ"ב אותיות, והבן.

הגיליון נודב ע"י ידידינו היקר ר' אברהם לוי שיחי' לע"נ אביו אסלן יהודה בן מלכה ואברהם ז"ל, אמו רג'ינה בת רוחמה ומנשה ע"ה, אחיו חיים, משה (מוי'ס), יצחק בני רג'ינה ז"ל, אחיותיו מלכה ואסתר בנות רג'ינה ע"ה, אחיינו הד"ר יונתן לוי ז"ל בן רות ורפאל שיחי', ת.נ.צ.ב.ה.
הגיליון נתרם לע"נ החבר ר' יהודה ב"ר שמואל הכהן כץ ז"ל נלבע ט' סיון תשפ"ה ת.נ.צ.ב.ה.